

Hargita Megye Tanácsa

Együttélési kézikönyv

Állampolgári jogok
és kötelezettségek

Együttélési kézikönyv

Állampolgári jogok és kötelezettségek

Hargita Megye Tanácsa

Együttélési kézikönyv
Állampolgári jogok és kötelezettségek

Kiadja Hargita Megye Tanácsa

A kiadásért felel Borboly Csaba,
Hargita Megye Tanácsának elnöke

Nyomdai előkészítés: Hargita Népe Kiadó
Készült az Alutus Rt. nyomdában
2010

Tartalom

Előszó	7
1. FEJEZET	
1.1. Alapvető emberi és állampolgári jogok, kötelezettségek	8
1.2. Alapvető állampolgári jogok	9
1.3. Alapvető állampolgári kötelezettségek	10
1.4. Emberi szabadságjogok – gyülekezési jog, a véleménynyilvánítás, valamint a kifejezés szabadsága	11
1.5. Diszkrimináció.....	15
1.6. A nép ügyvédje, avagy az ombudsman intézményéhez mikor fordulhatunk?	16
2. FEJEZET	
2.1. Családon belüli erőszak	18
2.2. Gyermejjogvédelem, gyermekek elleni erőszak	19
2.2.1. A gyermek bántalmazásának következményei	20
2.3. A megyei szociális és gyermekvédelmi igazgatóságok hatáskörének bemutatása	21
3. FEJEZET	
3.1. A rendőrség, csendőrség szerepe	23
3.1.1. A Román Csendőrség	25
3.2. A Területi Közbiztonsági Hatóság (TKH) szerepe	26
FÜGGELÉKEK	
1-es függelék	27
2-es függelék	28
3-as függelék	30

Előszó

A törvény nem ismerése senkit sem mentesít a felelősség alól!

Miért készült el ez az útmutató?

Mindannyian valamely ország állampolgárai vagyunk, és azon belül egy megye, egy község, egy falu lakosai, ami megköveteli az alkalmazkodást, bizonyos írott és íratlan szabályok betartását, a másság elfogadását és nem utolsósorban annak felismerését, hogy az együttélés alapvető feltétele az emberi, állampolgári jogok és kötelezettségek ismerete és azok betartása. Nem elég a törvényt ismerni, tudni róla, azt be is kell tartani ahhoz, hogy ne kövessünk el törvényt sértést, hogy ne sértsük meg polgártársunk, közösségünk tagjainak, szomszédunk, kollégánk vagy akár házastársunk, gyerekeink jogait, hogy ne ártsunk a közrendnek és a társadalmilag elfogadott erkölcsi normáknak. A törvények betartása kötelező mindenkire nézve, etnikai hovatartozástól függetlenül. Több etnikum folyamatos egymás mellett élése is a szabályok kölcsönös betartását feltételezi, olyan együttélési kapcsolatrendszer kialakítását, melynek „szabályai” mindegyik etnikum által elfogadottak kell hogy legyenek.

Ez az útmutató segítséget nyújt **állampolgári jogaink és kötelezettségeink** megismeréséhez, ugyanakkor bővebben tárgyal néhány olyan törvényes előírást, amelyek ismerete fontos lehet jogaink érvényesítésében.

Borboly Csaba
Hargita Megye Tanácsának
elnöke

1. FEJEZET

1.1. Alapvető emberi és állampolgári jogok, kötelezettségek

„(1) Az állampolgárok kiváltságok és diszkrimináció nélkül egyenlőek a törvény és a közigazgatási hatóságok előtt.
(2) Senki sem állhat a törvény fölött.”

Románia Alkotmánya, II. fejezet, 16. cikkely

A 2007. január 1-jei európai uniós csatlakozás újabb fejezetet nyitott Románia életében. Románia aláírta az **Európai Unió Alapjogi Chartáját**, amely az **emberi méltóság, a szabadságjogok, az egyenlőség, a szolidaritás, az állampolgári jogok, az igazságosság és az általános rendelkezések** címszavak alatt foglalja egységes keretbe az európai alapjogokat. Románia alkotmányának II. fejezete tartalmazza mindazokat az alapvető jogokat és kötelezettségeket, amelyek alapját képezik a rá épülő törvényeknek és különböző jogszabályoknak, és amelyek védik a romániai állampolgárt és annak jogait. Az emberi jogok olyan jogok, amelyeket minden demokratikus államnak biztosítania kell az összes joghatósága alá tartozó személy számára, tekintet nélkül az illető állampolgárságára.

Az emberi méltóság nem csupán egy az alapjogok közül, de a többi alapjog kiindulópontjával is szolgál, és egyetlen jog sem gyakorolható úgy, hogy az mások emberi méltóságát sértene. A szabadságjogok közül megemlíthetjük a szabadsághoz és biztonsághoz való jogot, a magán- és családi élet tiszteletben tartásának jogát, az egyesülés és gyülekezés szabadságát, az egészséges környezethez való jogot, a szabad véleménynyilvánítás jogát, valamint a tulajdonhoz való jogot és az ahhoz kapcsolódó öröklési jogot.

Az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló egyezmény 8. cikke szerint: „Mindenkinek joga van arra, hogy

magán- és családi életét tiszteletben tartásuk. E jog gyakorlásába a hatóság csak a törvény által meghatározott, olyan esetekben avatkozhat bele, amikor az egy demokratikus társadalomban a nemzetbiztonság, a közbiztonság vagy az ország gazdasági jóléte érdekében, zavargás vagy bűncselekmény megelőzése, a közegészség vagy a közérdekek védelme, avagy mások jogainak és szabadságainak védelme érdekében szükséges.”

Az állami tevékenységben való részvételt biztosító jogok felölelik például a választójogot, a panaszjogot, az igazságszolgáltatásban való részvétel és a népszavazás jogát. Az állampolgárok egyenjogúsága olyan alkotmányos alapelv, amely az egész jogrendszert áthatja.

1.2. Alapvető állampolgári jogok

Az Alkotmányban biztosított jogok közül kiemelhetjük a következőket:

- **élethez, testi épséghez való jog** (megsértése pl. kínzás, kegyetlen, embertelen, megalázó bánásmód);
- **szabadsághoz és személyi biztonsághoz való jog, szabad mozgáshoz és helyváltoztatáshoz való jog** (megsértése pl. törvénytelen letartóztatás, fogva tartás, személyi szabadságtól való megfosztás);
- **jogi védelemhez való jog** (megsértése pl. büntetőeljárásban nem biztosítanak kirendelt védőt);
- **igazságszolgáltatáshoz való szabad hozzáférés, tisztességes eljáráshoz való jog** (megsértése pl. megakadályozzák a keresetlevél benyújtását, nem folytatják le időben az eljárást, megszegik az eljárásjogi szabályokat);
- **magántulajdonhoz való jog, a tulajdonjog sérthetetlensége** (megsértése pl. jogellenes kisajátítás);
- **lakóhely sérthetetlenségéhez való jog** (megsértése pl. a tulajdonos hozzájárulása nélkül bemennek vagy ott tartózkodnak annak lakásában vagy bekerített udvarában);

- **békés gyülekezéshez való jog, annak szabad gyakorlása, egyesülési jog** (megsértése pl. ha a hatóság megzavarja, szétosztatja a békés, törvényes gyülekezést);
- **véleménynyilvánítás szabadsága** (megsértése pl. cenzúra);
- **egészség védelméhez való jog;**
- **egészséges környezethez való jog.**

Az alapvető jogok érvényesülésének biztosítása az állam kötelezettsége. Ennek érdekében az állam nemcsak biztosítja az érvényesülésükhöz szükséges feltételeket (igazságszolgáltatási rendszer, közintézmények, kórházak, iskolák stb.), hanem bünteti ezen jogoknak más személyek általi megsértését. Bűncselekménynek minősül és börtönbüntetéssel is büntethető például:

- **emberölés, testi sértés;**
- **emberrablás, személyi szabadságtól való megfosztás;**
- **lopás, rablás** (erőszak vagy fenyegetés alkalmazásával elkövetett lopás), **csalás, rongálás** (más tulajdonában lévő dolog megsemmisítése, károsítása), **jogtalan elsajátítás** (ha talált idegen dolgot a megtaláló nem szolgáltatja vissza a tulajdonosnak vagy a hatóságnak) stb.;
- **magánlaksértés** (ha valaki más házába, területére a tulajdonos engedélye nélkül bemegy);
- **környezetszennyezés, természetkárosítás.**

A bűncselekmények áldozatai a rendőrséghez fordulhatnak. Emellett, ha valakinek a tulajdonában kárt okoznak, akkor kártérítésért pert indíthat a károkozó ellen.

1.3. Alapvető állampolgári kötelezettségek

- **közteherviselés:** az állampolgárok kötelesek adók és illetékek fizetésével hozzájárulni a közkiadások fedezéséhez;
- **honvédelem;**

- **törvények tiszteletben tartása;**
- **tartózkodás a közrend és a közérkölc megsértésétől** (rendzavarás, csendzavarás), **bűncselekmények elkövetésétől;**
- **mások életének, testi épségének, emberi méltóságának megsértésétől való tartózkodás;**
- **mások tulajdonának** – házának, földjének, ingó javainak – **tiszteletben tartása** (nem szabad megsérteni a következő formákban: magánlaksértés, birtokháborítás, jogosulatlan használat, lopás, rongálás stb.);
- **a környezet és a természet védelme** (nem szabad megsérteni a következő formákban: víz, levegő és talaj szennyezése, szemetelés, hulladékelhelyezés nem az arra kijelölt helyen stb.).

1.4. Emberi szabadságjogok – gyülekezési jog, a véleménynyilvánítás, valamint a kifejezés szabadsága

A **gyülekezési**, valamint az **egyesülési szabadság** történetileg összefüggnek a **szólásszabadsággal**, valamint a **véleménynyilvánítás szabadságával**, első generációs alapjogok. A gyülekezési jog mindenkit megillető emberi szabadságjog, a kötelezően biztosítandó alapvető emberi jogok közé tartozik, melyet Románia Alkotmánya véd. Az egyesülési jog, a szabad gondolatközléshez, illetve véleménynyilvánításhoz való jog, a gondolatszabadsághoz való jog, a lelkiismereti szabadsághoz való jog, a vallásszabadsághoz való jog, valamint a nemzeti és etnikai kisebbségek jogai mellett a kollektív szabadságjogok része a gyülekezési jog is, tehát a polgárok valamely közössége gyakorolhatja.

A szabad véleménynyilvánításhoz való jogot Románia alkotmánya védi, tekintet nélkül a megfogalmazott álláspont érték- és igazságtartalmára. Ez az emberi jog a szabad kommunikációt – mint egyéni magatartást és társadalmi folyamatot – biztosítja. A szabad véleménynyilvánításhoz való jogot csak olyan korlátoknak szabad alávetni, amelyeket a törvény kifejezetten

megállapít, és amelyek mások jogainak vagy jó hírvénekek tiszteletben tartása, illetőleg az állambiztonság vagy a közrend, a közegészség vagy a közerkölcs védelme érdekében szükségesek. A szólásszabadság – azaz a **kifejezés szabadsága** – a gondolatok, vélemények vagy a hitvallás kifejezésének szabadsága, amely nem sértheti más személy méltóságát, magánéletét vagy személyhez fűződő jogait.

Az alapvető állampolgári jogok tárgyalása során fontos kiemelni és bővebben kifejtetni a **gyülekezési jogot**, hisz az állampolgárok tisztában kell legyenek a gyülekezés törvényes feltételeivel, hogy mikor, hol és hogyan gyülekezhetnek jogaik érvényesítése érdekében.

Hogy miért éppen a gyülekezésjog?

Az állampolgárok gyakran csak részben tájékozottak jogaikról, és nem elég a gyülekezési jogról csak annyit tudni, hogy az a hatóságok által engedélyezett, és bárki bármikor élhet vele, és kimehet az utcára, amikor sérelem éri, illetve ha állampolgári jogainak akar érvényt szerezni, hanem tisztában kell lenni azzal is, hogy melyek ezen jog törvényes feltételei, mikor sérti például az **1991. évi 61-es számú törvényt**, amely a **közrend megsértését, a csendháborítást, valamint az együttélési normák megszegését** szabálysértésként szankcionálja, vagy mikor áll jogukban a rendfenntartó erőknél a gyülekezés feloszlata.

A Románia Alkotmányának 39. szakaszában megfogalmazott **gyülekezési jogról** szóló rendelkezés mindenkit megillető alapvető szabadságjogként rögzíti a gyülekezés jogát, és kimondja, hogy a gyűlések, a tüntetések, a felvonulások és bármilyen más összejövetel szabadon és csakis békésen, fegyverek nélkül szervezhető meg és bonyolítható le. A gyülekezési jog gyakorlása keretében békés **összejövetelek, felvonulások** és **tüntetések** tarthatók, amelyeken a résztvevők véleményüket szabadon kinyilváníthatják.

A gyülekezési jogról szóló hatályos szabályozást az **1991. évi 60-as számú törvény** tartalmazza. Ez a jogszabály határozza meg a gyülekezési jog gyakorlásának törvényes kereteit, tartalmazza a gyülekezés megszervezésére és lefolyására vonatkozó előírásokat. A törvény első cikke kimondja, hogy minden szabad ég alatt tartott gyülekezést, tüntetést csakis akkor lehet megtartani, ha azt előre írásban is bejelentették – legkésőbb 3 nappal a gyülekezés előtt – a helyi polgármesteri hivatalnál. A törvény **7. cikke** szerint az írásbeli bejelentésnek tartalmaznia kell:

- a gyülekezést szervező csoport megnevezését;
- a rendezvény célját, helyszínét, dátumát;
- a tervezett rendezvény kezdetének időpontját, annak időtartamát, útvonalát;
- a rendezvényen részt vevők várható létszámát;
- azon személyek megnevezését, akik felelnek a rendezvény megszervezéséért;
- mindazokat az intézkedéseket, amelyeket a helyi önkormányzattól, a helyi rendőrségtől vagy csendőrségtől kérnek, az **1-es számú függelékben foglaltaknak megfelelően**.

A gyülekezés nem tarthat 23.00 óránál tovább, ellenkező esetben az együttélési normák, a közrend és a köznyugalom megsértésének szankcionálásáról szóló 1991. évi 60-as törvény előírásaiba ütközik.

A gyülekezési jogról szóló törvény **2. szakasza** szerint a rendezvényt békés és civilizált módon, a résztvevők és a környezet védelmének biztosításával kell lebonyolítani, anélkül, hogy a gyülekezés zavarná a közutak használatát, a közszállítás, a köz- vagy magánintézmények működését, az oktatási, kulturális, egészségügyi intézmények, gazdasági egységek működését, vagy az előidézett cselekményekkel sértené a közrendet, a köznyugalmat, mások biztonságát, testi épségét, életét, vagyont vagy a közvagyonot.

A törvény a helyi polgármester számára lehetővé teszi a rendezvény megtiltását, ha az illetékes szervektől tudomása van arról, hogy a gyülekezés megtartása vélhetően az előbb ismertetett rendelkezést sértené, vagy a tervezett időpontban, helyen épp városrendezési munkálatokat folytatnak. A rendezvény megtiltására vonatkozó döntést az írásbeli bejelentéstől számított 48 órán belül közölni kell a szervezőkkel. Ez a döntés megtámadható a 2004. évi 554-es törvény rendelkezései szerint.

A törvény a 12. és 13. szakaszokban részletesen taglalja a rendezvény szervezőinek kötelezettségeit (pl. határolják körül a rendezvény helyszínét megkülönböztető jelzésekkel; intézkedjenek azon személyek kitiltásáról, akik alkohol befolyása alatt állnak; azon személyek eltávolításáról, akik zavarják a közrendet, a köznyugalmat; amennyiben a törvény 2. szakaszában foglalt előírások sérülnek, azonnal szakítsák félbe a rendezvényt stb.) és résztvevőinek kötelezettségeit (pl. ne tartsanak maguknál fegyvereket, robbanóanyagot vagy más olyan tárgyat, amely erőszakos cselekmények elkövetésére alkalmas; amennyiben erre fel voltak szólítva, azonnal hagyják el a rendezvény helyszínét, ne fogyasszanak kábítószerrel vagy alkohollal stb.).

Amennyiben a rendezvény békés és civilizált jellegét elveszíti, akkor a rendőrség közbeléphet a közrendet, köznyugalmat súlyosan megzavaró, mások életét, testi épségét veszélyeztető, épületek és más vagyontárgyak károsodásával fenyegető cselekmények megakadályozása vagy semlegesítése érdekében.

A polgármesteri hivatal feladata megtenni mindazokat a törvényes intézkedéseket, amelyek biztosítják azt, hogy a rendezvény békés és civilizált legyen; ellenérték fejében nyújtanak olyan szolgáltatásokat, amelyek a gyülekezés normális lefolyását segítik elő stb.

A rendőrség és a csendőrség köteles biztosítani a résztvevők védelmét, a rend helyreállítása érdekében a fent említett esetekben közbeléphetnek. Kényszer alkalmazása előtt a rendőrség köteles a résztvevőket figyelmeztetni és távozásra felszólítani.

Szabálysértésnek minősül – hacsak nem meríti ki valamelyik bűncselekmény tényállását – olyan gyülekezés megszervezése, amelyet nem jelentenek be vagy amelynek megtartását betiltották, ezeken való részvétel, a helyszínről való eltávozás megtagadása, ha erre a résztvevőket felszólították stb.

1.5. Diszkrimináció

Románia Alkotmányának 16. szakasza jogegyenlőséget biztosít minden állampolgárnak, és kimondja, hogy az állampolgárok kiváltságok és diszkrimináció nélkül egyenlőek a törvény és a közigazgatások előtt.

A diszkrimináció valamennyi formájának megelőzéséről és büntetéséről szóló **2000. évi 137. kormányrendelet** definiálja a közvetlen és a közvetett diszkrimináció fogalmát. A jogszabály szerint diszkriminációnak minősül a faji, nemzetiségi, etnikai, nyelvi, vallási, társadalmi hovatartozás, meggyőződés, nemi identitás vagy szexuális irányultság, kor, fogyatékoság, krónikus betegség, HIV-fertőzöttség vagy valamely hátrányos társadalmi csoportba való tartozás alapján, vagy bármely más kritériumon alapuló megkülönböztetés, kizárás, korlátozás vagy preferencia, amelynek célja vagy következménye az alapvető emberi jogok és szabadságok vagy a törvény által elismert jogok egyenlő feltételek közötti elismerésének, érvényre juttatásának vagy gyakorlásának korlátozása vagy megakadályozása politikai, gazdasági, szociális vagy kulturális téren vagy a közélet más területein. Diszkriminációnak minősül az a látszólag semleges előírás, kritérium vagy gyakorlat is, amely egyes személyeket a fent említett kritériumok valamelyike alapján hoz hátrányos helyzetbe, kivéve, ha ezt olyan legitim cél igazolja, amelynek elérésére használt eszközök szükségesek és arányosak.

Az a személy, akit hátrányos megkülönböztetés ért, az Országos Diszkriminációellenes Tanácshoz fordulhat a cselekmény elkövetésétől számított egy éven belül, és kérheti a megkülönböztetés következményeinek kiküszöbölését valamint a cselekményt megelőző állapot helyreállítását. Akit hátrányos megkülönböztetés ért, a bírósághoz is fordulhat, kártérítést és a cselekmény elkövetését megelőző állapot helyreállítását követelve. Ebben az esetben a határidő 3 év. A törvény a diszkriminációt pénzbírsággal bünteti. Ennek összege 400 lejtől 8000 lejig terjedhet.

1.6. A nép ügyvédje, avagy az ombudsman intézményéhez mikor fordulhatunk?

Az ombudsman intézményének célja az állampolgárok jogainak és szabadságainak védelme a közhatóságokkal való viszonyuk körében. Az országgyűlési biztoshoz bármely magánszemély fordulhat, állampolgárságra, korra, nemre, politikai hovatartozásra vagy vallási meggyőződésre való tekintet nélkül. A kérelmet írásban lehet benyújtani, megjelölve a jogaiban sértett személy nevét, lakhelyét, az érintett jogokat és a közigazgatási hatóságot vagy a köztisztviselőt, amely a jogsértést elkövette. A panaszosnak be kell bizonyítania, hogy a közigazgatás késleltette vagy elutasította törvényesen megoldani kérelmét. Nem vehetők figyelembe a névtelen panaszok vagy az olyan jogsértések ellen intézett panaszok, amelyeket az érintett személy tudomásulvételének időpontja előtt egy évnél több ideje következtek el. Amennyiben a biztos a panaszt megalapozottnak találja, írásban felhívja az illetékes hatóságot az adott közigazgatási aktus módosítására, visszavonására, az okozott kár helyrehozatalára, valamint az eredeti állapot visszaállítására.

Amennyiben a hatóság 30 napon belül nem küszöböli ki a jogsértést, az országgyűlési biztos a hatóság felettes szervéhez

fordul, amely 45 napon belül köteles tájékoztatni a biztost a megtett intézkedésekről. A helyi közigazgatási közhatóság vagy köztisztviselő esetében a nép ügyvédje a prefektushoz fordul, és egy újabb 45 napos határidő áll a prefektus rendelkezésére az ügy megoldására.

Az ombudsman intézményének székhelye Bukarestben van, ezenkívül még 15 területi irodája működik az ország különböző pontjain, ezek elérhetőségei megtalálhatók az 2-es számú függelékben.

Az ombudsman bukaresti székhelyének elérhetőségei

Cím: Avocatul Poporului

Str. Eugenia Carada, nr. 3., sector 3.

București

Tel.: (21-)312.71.34

(21-)312.94.62

Fax: (21-)312.49.21

E-mail: avp@avp.ro

2. FEJEZET

2.1. Családon belüli erőszak

A családon belüli erőszak bárkit érinthet etnikai, vallási hovatartozástól vagy társadalmi rangtól függetlenül. Előfordulhat mind a szegény, mind a gazdag családoknál, és nemcsak a nőket és gyerekeket érintheti, hanem az időseket és a férfiakat egyaránt.

A család oltalmazása és támogatása, a családi szolidaritásnak a családtagok közötti barátságon, szívélyességen és kölcsönös erkölcsi, illetve anyagi támogatáson alapuló fejlesztése nemzeti érdekű célkitűzés.

Az erre vonatkozó hatályos román szabályozást a családon belüli erőszak megelőzéséről és leküzdéséről szóló **2003. évi 217. törvényben** találjuk. A törvény értelmében családon belüli erőszaknak minősül valamely családtag által ugyanazon család más tagjával szemben szándékosan elkövetett fizikai vagy szóbeli bántalmazás, amely fizikai, lelki, szexuális szenvedést vagy anyagi kárt okoz. Családon belüli erőszaknak minősül annak megakadályozása is, hogy a nő gyakorolja alapvető jogait és szabadságait.

A családi erőszak típusai és megnyilvánulási formái:

- fizikai, testi erőszak (ütés, verés, megrázás, harapás, fojtogatás);
- pszichikai, lelki erőszak (sértés, fenyegetés, zsarolás, megfélemlítés, folyamatos lelki nyomás, zaklatás, élelem megvonása);
- szexuális erőszak (erőszakos kötelezés szexuális kapcsolatra);
- pénzügyi támogatás megvonása, élelem, személyes tárgyak, telefon, tömegközlekedési eszközök használatának megtiltása;
- szociális erőszak (családtól, barátoktól, kollégáktól való eltiltás, a környezettel való kapcsolattartás megszakítására kötelezés);

- hanyagság (minden olyan felnőttre háruló kötelezettség elmulasztása, amely fizikai, lelki, erkölcsi sérülést okozhat a felügyelete alá tartozó gyermek életében);
- fizikai munkára kényszerítés.

2.2. Gyermekjogvédelem, gyermekek elleni erőszak

A gyermekek számára biztosított jogok az emberi jogok különleges részterületét képezik. Minden gyermeknek joga van az élethez, szociális biztonsághoz, oktatáshoz, ahhoz, hogy szabad véleménynyilvánításhoz való jogát ne korlátozzák, és véleményét korára, egészségi állapotára és fejlettségi szintjére tekintettel figyelembe is vegyék. A gyermeket megilleti a pihenéshez és a szabadidő eltöltéséhez, a korának megfelelő játékhoz és szórakoztató tevékenységekhez való jog. A gyermeket szüleitől vagy más hozzátartozóitól csak saját érdekében, a törvényben meghatározott esetekben és módon lehet elválasztani.

A gyermekek jogainak védelméről szóló, **2004. évi 272. törvény 89-es cikke** definiálja a gyermeket érő bántalmazás fogalmát. Minden olyan szándékos cselekmény bántalmazásnak minősül, amely veszélyezteti a gyermek életét, fizikai, szellemi, erkölcsi fejlődését, testi épségét, fizikai vagy pszichikai egészségét. A gyermek elhanyagolásának minősül a gyermek nevelésére vagy gondozására köteles személy olyan – akár szándékosan, akár nem szándékosan elkövetett – mulasztása, amellyel a gyermek életét, fizikai, szellemi, erkölcsi fejlődését, testi épségét, fizikai vagy pszichikai egészségét veszélyezteti.

A törvény **90. cikke** szerint a gyermekkel szemben fizikai büntetés alkalmazása, vagy a gyermek jogaitól való megfosztása, és ezzel életének, fejlődésének, testi épségének, egészségének veszélyeztetése a családban és minden olyan intézményben tilos, ahol a gyermek gondozása, oktatása, felügyelete folyik.

2.2.1. A gyermek bántalmazásának következményei

„Azok a gyermekek, akiket veréssel nevelnek a szüleik, kamasz- és felnőttkorukban szorongással küzdenek vagy agresszívek lesznek. A gyermek személyiségének fejlődésében, a testi és lelki egészsége alakulásában kulcsszerepe van az **édesanyának**. Az anyák azonban felkészületlenül, tudatlanul hozzák világra gyermekeiket. Nincsenek tisztában azzal, hogy milyen sok minden múlik rajtuk. Ahhoz, hogy valaki autót vezessen, jogosítványt kell szereznie, meg kell ismerni a közlekedés szabályait és az autó műszaki működésének alapjait. A leggyakoribb akadály a gyermek lelkének egészséges fejlődésében a túlzott anyai szorongás, amely a gyermek minden mozdulatát aggodalmaskodva figyeli. Vannak anyák, akik bármi áron tökéletesre akarják nevelni a gyermeküket. Ők azok, akik a gyermek minden percét beosztják, agyon gyötrik a tanulással s egyéb kívánságaikkal. A „zsarnok” anyja a tulajdonának tekinti a gyermekét, minden tekintetben uralkodik rajta. A zsarnok anyja általában felnőtt követelményeket állít a gyermek elé, s mivel a gyermek nem tudja teljesíteni a lehetetlent, folyamatosan bünteti. A családi élet diszharmóniája, a szülők közötti ellentétek, a folyamatos feszültségek, a káros szenvedélyek jelenléte a családban mind-mind akadály a gyermek egészséges fejlődésének. Legelterjedtebb az apák iszákossága, és sajnos egyre gyakrabban az anyák iszákossága is előfordul a mai magyar családokban. Az iszákos családtaggal közösen élők valamilyen mártíromságot élnek meg. Az alkoholista családban nevelkedő gyermek gyakran válik hisztériássá, szorongóvá, gátolttá vagy antiszociálissá. A gyermek verése lelki sérülések, neurózis, szélsőségesen agresszív magatartás okozója lehet. Sajnos egyre gyakrabban találkozunk a családon belüli brutalitással, pedig tudjuk, hogy csak az esetek töredéke derül ki. A bántalmazott gyermek a testén viseli a sérülések nyomait, amelyek előbb-utóbb

begyógyulnak, de a bántalmazásokhoz társuló lelki sérülései sok esetben gyógyíthatatlanok. Sok gyermek őrzi csonttörés, dobhártyaszakadás, égés nyomait, amelyekről félelmében rendszerint hallgat. A verés áldozataként a gyermek gátolt, félelemmel teli személyiséggé válik, kiszolgáltatottsága miatt nem meri elmondani az igazságot. Környezete gyakran csak azt veszi észre, hogy a gyermek magatartása megváltozott, fejlődésében, tanulásában, emberi kapcsolataiban, szociális beilleszkedésében akadályok mutatkoznak.” (http://www.lelkititkaink.hu/gyermek_elleni_eroszak.html)

2.3. A megyei szociális és gyermekvédelmi igazgatóságok hatáskörének bemutatása

A megyei szociális és gyermekvédelmi igazgatóságok 2005. január 1-jén jöttek létre a gyermekjogvédelmi igazgatóság és a szociális problémákat ellátó szolgálat összevonásával. Az újonnan létrejött igazgatóság megyei szintű intézmény és a megyei tanács keretén belül működik, szakmailag pedig az országos szinten működő Család- és Gyermekjogvédelmi Hatóságnak, valamint a Fogyatékkal Élők Országos Hatóságának van alárendelve. A gyermekvédelmi szakellátást már 1997-től a Megyei Gyermekjogvédelmi Igazgatóság végezte, ezt a feladatot 2005. január 1-jétől a Megyei Szociális és Gyermekvédelmi Igazgatóság vette át. A Szociális és Gyermekvédelmi Igazgatóság hatáskörét és szervezési-működési szabályzatát a **2004. évi 1434-es kormányhatározat** határozza meg. Az igazgatóságok szerepkörébe tartozik a kormány szintű szociálpolitikák és stratégiák gyakorlatba ültetése, amelynek fő célja a társadalmi marginalizálódás és a szegénység enyhítése. Ennek érdekében az igazgatóság saját szociális stratégiát, szociális programot és akciótervet dolgoz ki, szem előtt tartva a megye lakosainak helyzetét, igényét. Gyermek- és családvédelem terén a Szociális és Gyermekvédelmi Igazga-

tóság különböző szolgáltatások által biztosítja a gyermekek jogainak védelmét (tanácsadás, a gyerekek családból való kiszakadásának megelőzése), elhelyezési szolgáltatásokat javasol és biztosít a nehézséggel küszködő vagy fogyatékkal élő gyermekek számára. Felnőttvédelem területén (magukra hagyott személyek, idős személyek stb.) segítséget nyújt a nehézségekkel küszködő személyeknek tanácsadással, valamint megfelelő szolgáltatások, jogi képviselő biztosításával, amelyek támogatják a bajba jutott személyt abban, hogy önállóan vagy családja segítségével átléphessen az adott kritikus helyzeten. Fogyatékkal élő személyek védelme terén szociális szolgáltatások, tanácsadás, ellátás, kezelés, rehabilitáció, szakképzési tanácsadás és szakképzés által biztosítja ezek jogainak védelmét. Az igazgatóság nehéz helyzetben lévő gyermekeken segít jogaik érvényesítésében és megvalósításában, támogatást és segítséget nyújt a szülőknek, olyan helyzetek megelőzésében, amelyek veszélyeztetik a gyermekek fejlődését és biztonságát. Mindehhez az igazgatóság keretében több elhelyező, tanácsadó, rehabilitációs központ és más szolgáltatások állnak a gyermekek rendelkezésére. Az érvényes szociális törvény alapján az igazgatóság a legfontosabb intézmény, amely felelős a szociális ellátási hálózat fejlesztéséért. A rendszer több olyan szociális szolgáltatást is magában foglal, amelyek az egyén feljavulását szolgálják megszokott környezetében. Ugyanakkor hangsúlyt fektet az egyéni lehetőségek, adottságok fejlesztésére, amelyek által az érintettek túllépnek a krízishelyzeten, megelőzve ezáltal az intézményesítésüket. A szociális szolgáltatásokban részesülő legfontosabb társadalmi kategóriák a felnőttvédelem területén a következők: idős személyek, sérült személyek, fiatalok, akik elhagyják a rendszert.

3. FEJEZET

3.1. A rendőrség, csendőrség szerepe

A helyi rendőrség hatáskörébe tartozik a személyek jogainak és szabadságának védelme, a magán- és köztulajdonban levő javak védelme, valamint a törvényt sértés megelőzése és leküzdése. A törvény által meghatározott módszerekkel és eszközökkel védi a személy szabadságát és testi épségét, a magán- és köztulajdont, az állam, a közösség és az állampolgár törvényes érdekeit. A gépkocsik forgalmi állapotát, az autóvezetők jogosítványát, a forgalomban részt vevők kötelezettségeit, a közlekedés szabályait a **2002. évi 195-ös számú sürgősségi kormányrendelet** tartalmazza.

A rendőrség szervezetéről és működéséről szóló **2002. évi 218-as törvény 32. cikkének (2) bekezdése** szerint a rendőr jogkörében eljárva köteles tiszteletben tartani a törvényi védelemben részesített vagy az Emberi Jogok Európai Egyezményébe foglalt emberi jogokat és az alapvető szabadságokat. Hatásköre gyakorlása során a rendőr köteles a jelvényét vagy a szolgálati igazolványát felmutatni, kivéve, ha ez a rendőri intézkedés sikerességét veszélyezteti. A rendőr köteles intézkedni a közbiztonságot vagy közrendet fenyegető veszély elhárítása érdekében. A rendőrt szolgálati időn kívül is terheli az a kötelezettség, hogy közbelépjen, amennyiben tudomást szerez egy bűncselekmény elkövetéséről. Amennyiben a rendőr halaszthatatlan esetben intézkedik, köteles az intézkedés megkezdése előtt a nevét szóban közölni, annak befejezésekor pedig igazolványát felmutatni, beosztását közölni és megjelölni azt a rendőrségi egységet amelyhez tartozik.

A rendőri hivatás szakmai és etikai kódexéről szóló, **2005/991-es kormányhatározat 18. cikkének (1) bekezdése** szerint bármilyen körülmények között tilos a rendőrnek embertelen vagy megalázó bánásmódot, büntetést, kínzást, fizikai vagy pszichikai kényszert alkalmazni, bátorítani vagy eltérni.

Hasonlóan, a rendőrök jogállását szabályozó **2002. évi 360-as törvény 43. cikke** szerint a rendőrnek tilos fizikai vagy pszichikai szenvedést okozni annak érdekében, hogy információkat szerezzen vagy beismerő vallomásra kényszerítsen valakit; tilos, hogy bárkit megbüntessen egy olyan cselekményért, melyet az érintett személy vagy egy harmadik személy követett el; tilos, hogy erre a személyre vagy másokra nyomást gyakoroljon vagy megfélemlítse őket. Az említett kormányhatározat 20. cikke szerint, akit jogaiban vagy szabadságaiban a rendőri intézkedés megsértett, megfellebbezheti ezeket az intézkedéseket a törvény előírásainak megfelelően.

Ha a rendőr azt állapítja meg, hogy az állampolgár szabálysértést követett el, akkor erről jegyzőkönyvet kell készítenie. Szabálysértés esetén az eljárás alá vont személy köteles a személyi igazolványát a rendőrnek bemutatni. A jegyzőkönyv minden oldalát a rendőrnek és az eljárás alá vont személynek egyaránt alá kell írnia. Amennyiben az eljárás alá vont személy nincs jelen, az aláírást megtagadja vagy az aláírásra képtelen, ezt a jegyzőkönyvbe bele kell foglalni, és legalább egy tanúnak ezt meg kell erősítenie. Ilyen esetben a jegyzőkönyv a tanú személyes adatait és aláírását is tartalmazza. A szabálysértést elkövetett állampolgár megtagadhatja a jegyzőkönyv aláírását, ha nem érti azt a nyelvet, amilyen nyelven a jegyzőkönyv készült, ha meglátása szerint valótlan dolgokat tartalmaz a jegyzőkönyv, vagy ha nem teljes az illető jegyzőkönyv. A törvény által megszabott esetekben az eljárás alá vont személynek lehetősége van a pénzbírság felét fizetni, ha helyben vagy 48 órán belül törleszt. A jegyzőkönyv ellen a közléstől vagy a kézhezvételtől számított 15 napon belül panaszt lehet tenni az illetékes bíróságnál. A panaszról a bíróság dönt. A bíróság határozata ellen fellebbezésnek van helye. (Az ismertetett rendelkezéseket a szabálysértésekről szóló **2001/2-es kormányrendelet** tartalmazza.)

3.1.1. A Román Csendőrség

A Román Csendőrség az állam speciális intézménye, mely a törvények értelmében a rendfenntartásért, illetve a közbiztonságért, az állampolgárok alapvető jogaiért és szabadságáért, a törvénysértések, kihágások megelőzéséért és leküzdéséért, valamint az állami intézmények védelméért, a terrorizmus leküzdéséért felelős szerv.

Az **2004. évi 550-es számú törvény** írja le a csendőrség szerepét, hatásköreit, illetve kötelezettségeit.

Hatásköre kiterjed:

- a személyek életének, testi épségének és szabadságának védelmére, a magán- és köztulajdon, az állampolgárok, a közösség és az állam törvényes érdekeinek védelmére;
- tömeggyűlés, felvonulás, tüntetés, sport-, vallási és kulturális események, megemlékezések alkalmával biztosítani a közrendet;
- természeti, technológiai és környezeti katasztrófák megakadályozásában és elhárításában való részvételre;
- tűzveszély esetén, robbanások vagy más sürgősségi eseteknél védelem biztosítására.

A Román Csendőrség alkalmazottjainak hatáskörük gyakorlása során **jogukban áll megmotozni** azokat a személyeket és azoknak csomagját, akik esetében:

- bizonyítékok vannak arra, hogy az illető bűncselekményt követett el vagy szándékozik elkövetni;
- az illető személy öntudatlan, beszámíthatatlan állapotban van és szükséges az azonosítása;
- összejövetelek, tömeggyűlések, nyilvános rendezvényeken veszélyes anyagok, illetve fegyver van a birtokában.

Szolgálati hatásköreik gyakorlása során a csendőrség alkalmazottjai kötelesek felmutatni a hivatásukat igazoló igazolványt, jelvényt. Fegyverhasználat csak többszöri előzetes felszólítás és figyelmeztetés után engedélyezett.

3.2. A Területi Közbiztonsági Hatóság (TKH) szerepe

A Területi Közbiztonsági Hatóság Hargita Megye Tanácsának jogi személyiség nélküli konzultatív testülete, amely a román rendőrség működésére és szervezésére vonatkozó **2002. évi 218-as számú törvény** és a Területi Közbiztonsági Hatóság működési és szervezési rendszabályzatára vonatkozó **2002. évi 787-es számú kormányhatározat**, valamint a Területi Közbiztonsági Hatóság tagjainak kinevezését jóváhagyó **2009. évi 10-es számú Hargita Megye Tanácsa határozatának** előírásai alapján folytatja tevékenységét. Céljuk a rendőrségi szolgálat hatékonyságának jobbítása.

Együttműködik a rendőrséggel, csendőrséggel, amolyan kapocs szerepét töltve be a közösség civil szervezetei, az állami és a helyhatósági intézmények között. Véleményt alkot a rendőrség munkájának minőségéről, hatékonyságáról, javaslatokkal élhet, de nem szólhat bele a rendőrség operatív tevékenységébe. Konzultatív szerepe van, feladatainak egyike együttműködni a rendőrséggel egy olyan tevékenységi tervet kidolgozásában, amely célkitűzéseket és hatékony mutatókat tartalmaz, és amelyet a rendőrségnek teljesítenie kell, a közösség érdekeit és a polgárok biztonságát tartva szem előtt. A rendőrség felépítésére és működésére vonatkozó, 2002. évi 218-as számú törvény előírja, hogy minden megyében meg kell alakítani a közösség érdekében tevékenykedő Területi Közbiztonsági Hatóságot, amelynek konzultatív szerepe van. Nem utasíthatja a rendőrséget, hogy bizonyos cégeknél, intézményeknél végezzen ellenőrzést, vagy hogy kik ellen indítson vizsgálatot. A TKH tagjai a helyszínen, különböző településeken tájékoznak, elemzik az összegyűjtött információkat, feldolgozzák, megvizsgálják, hogy milyen mértékben lehet teljesíteni a jogos igényeket. Például egy elszigetelt településen szükség lenne egy rendőrre, aki állandó jelleggel a faluban tartózkodna.

1-es függelék

Gyülekezéshez szükséges bejelentés

Model de declarare prealabilă

DENUMIREA ORGANIZATORULUI

Nr. din

Către,

.....

(primărie)

– domnului primar –

Vă facem cunoscut că în ziua de luna anul....., între orele și, în localitatea, județul, locul se va desfășura o adunare publică organizată de către noi.

La adunare vor participa circa persoane. Traseele de acces spre locul adunării, precum și cele de dispersare vor fi

Scopul adunării publice îl constituie manifestarea (aprobării, azeziunii sau protestului) în legătură cu

Vă asigurăm că adunarea se va desfășura în mod pașnic și civilizată.

Din partea noastră sunt împuterniciți să asigure și să răspundă de măsurile privind buna organizare a adunării, astfel încât aceasta să se desfășoare în condiții pașnice, civilizate și să nu degeneze în acte de violență, domnii/doamnele:

–

.....*)

Personalul desemnat de noi să execute măsuri de ordine pe parcursul desfășurării adunării și pe trasee va purta următorul însemn distinctiv:

.....

În sprijinul bunei desfășurări a adunării, solicităm din partea

primăriei și a organelor de poliție luarea următoarelor măsuri:

.....
.....

Semnătura și ștampila
organizatorului

*) Se vor indica numele, prenumele, alte date de identificare ale persoanelor împuternicite să răspundă de organizare.

2-es függelék

A nép ügyvédje intézményének egyes kirendelt területi irodái:

1. Gyulafehérvár

Cím: str. Regina Maria nr. 14.
municipiul Alba Iulia

Tel./fax: 0258/813.865

E-mail: postmaster@avpalba.ro

2. Bákó

Cím: str. Nicolae Bălcescu nr. 5.
municipiul Bacău

Tel./fax: 0234/572.472

E-mail: postmaster@avpbacau.ro

3. Brassó

Cím: str. Piața George Enescu nr. 1–3.
municipiul Brașov

Tel./fax: 0268/471.100

E-mail: birou@avpbrasov.ro

4. Kolozsvár

Cím: str. Moșilor nr. 18.
municipiul Cluj-Napoca, jud. Cluj
Tel./fax: 0264/591.561
E-mail: birouteritorialcluj@avpcluj.ro

5. Marosvásárhely

Cím: aleea Carpați nr. 17.
municipiul Târgu Mureș
Tel./fax: 0265/211.082
E-mail: avpmures@avpmures.ro

6. Nagyvárad

Cím: str. Mihai Eminescu nr. 2.
municipiul Oradea, jud. Bihor
Tel./fax: 0259.440.535
E-mail: bto@avporadea.ro

7. Temesvár

Cím: B-dul Revoluției 1989 nr. 17.
(clădirea Consiliului Județean Timiș),
municipiul Timișoara, jud. Timiș
Tel./fax: 0256.220.321
E-mail: avocatulpoporului@avptm.ro

3-as függelék

Felelős intézmények családon belüli erőszak esetén:

- helyi rendőrség – panaszlevél letevése;
- sürgősségi ellátás – helyi kórháznál vagy családorvosnál egészségügyi ellátás;
- törvényszéki orvos – törvényszéki-orvostani láttelelet kérése;
- Szociális és Gyermekevédelmi Igazgatóság – szociális segítségnyújtás, ezen intézmény egyik része a gyerekekkel, a másik része a hátrányos helyzetű felnőttekkel foglalkozik. Az ő feladatuk a gyermekevédelmi szolgáltatások létrehozása;
- Családon Belüli Erőszak Központ – áldozatok ideiglenes fogadása, szociális ellátás, törvényszéki és pszichológiai tanácsadás, információadás;
- Országos Családvédelmi Ügynökség – a 2003-as évi 217. számú törvény 8. cikkelye alapján a családon belüli erőszak esetén tanácsadás, segítségnyújtás az áldozatoknak.

4-es függelék

A Hargita Megyei Szociális és Gyermekevédelmi Igazgatóság elérhetőségei:

Postacím: 530140 – Csíkszereda

Szabadság tér 5.

Telefon: +40 266 314 711

Fax: +40 266 207 754

E-mail: protcophr@upcmail.ro

Hargita Megye Tanácsa
RO 530140, Csíkszereda, Szabadság tér 5. szám
Telefon: 0040–266–207700, fax: 0040–266–207703